

УДК 340.1

Тарас Гарасимів

Національний університет “Львівська політехніка”,
доктор юридичних наук, професор,
заступник директора з наукової та міжнародної діяльності
Навчально-наукового Інституту права,
психології та інноваційної освіти,
професор кафедри теорії та конституціоналізму
taras.z.harasymiv@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-4627-4774

ГАРМОНІЗАЦІЯ ЯК РАЦІОНАЛЬНИЙ МОДУС ПРИВЕДЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО МІЖНАРОДНО- ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ

<http://doi.org/10.23939/law2022.36.038>

© Гарасимів Т., 2022

У статті представлено та проаналізовано ключові теоретико-методологічні проблеми та перспективи гармонізації національного законодавства до міжнародно-правових стандартів. Виокремлено чотири етапи гармонізаційних процесів: етап формування національно-правового механізму (програми) гармонізації законодавства України із міжнародними правовими стандартами. На цьому етапі потрібно: 1) окреслити питання, що вимагають оновленого правового регулювання; 2) визначити коло міжнародних стандартів, щодо яких варто провести гармонізацію; 3) створити матеріально-технічну базу; етап порівняльно-правового аналізу та правової експертизи норм національного законодавства на предмет їхньої відповідності міжнародним правовим стандартам; етап активної модернізації національного законодавства із урахуванням міжнародних правових стандартів. На цьому етапі варто забезпечити розробку та прийняття нових нормативно-правових актів, внесення змін у чинне національне законодавство, які б максимально відповідали міжнародним правовим стандартам і не порушували унікальності, особливості національної правової системи; етап реалізації гармонізаційних процесів – здійснюється реалізація гармонізованих актів, проводиться оцінка досягнутих результатів.

Робимо висновок, що без запровадження активних та ефективних заходів процес приведення національного законодавства у відповідність із міжнародними стандартами ООН, РЄ, ЄС фактично залишатиметься на рівні декларацій і побажань, а приєднання України до міжнародних правових актів, що закріплюють міжнародні стандарти, матиме радше політичний, а не міжнародно-правовий характер.

Ключові слова: держава; національне законодавство; міжнародне право; міжнародно-правові стандарти; гармонізація; правова система; правова норма; взаємодія; гармонізаційні процеси.

Постановка проблеми. Визначальний шлях демократичного розвитку України постає у соціокультурній та ціннісній перспективі європейської цивілізації. Відповідний вектор вимагає

необхідного забезпечення, з-поміж якого поряд із цінностями, історичними наративами, культурною системою особливе місце займає національне законодавство. Найперше йдеться про правову інтеграцію, гармонізацію національних та міжнародно-правових стандартів. Найбільш актуальним у реалізації такого завдання є узгодження основних концепцій, принципів, понять, теоретико-методологічних підходів, які існують у міжнародній правовій системі та розвиваються в національній правовій традиції України. З огляду на це, пошук та осмислення теоретико-правових засад гармонізації національного законодавства із міжнародно-правовими стандартами становить вагомий теоретико-методологічний потенціал, гносеологічну та практичну актуальність.

Аналіз дослідження проблеми. Питання адаптації, стандартизації, уніфікації, імплементації є теоретично обґрунтовані низкою дослідників, проте їхнє втілення є складним і тривалим процесом. Проблему окремих аспектів гармонізації національної правової системи України до міжнародних стандартів досліджували у своїх працях науковці Н. Бірюкова, О. Данильян, Н. Железняк, О. Котляр, М. Куц, В. Лаба, О. Люхтерхандт, Малишева, Ю. Медведєв, Н. Пархоменко, П. Рабінович, С. Ратушний, В. Опришко, Ю. Шемшученко, І. Яворська та інші. Проте ні в міжнародно-правовій теорії, ні в сучасній правотворчій практиці до недавнього часу не приділялося належної уваги теорії гармонізації законодавства, з'ясуванню базових понять і підходів, хоча прикладні аспекти гармонізації законодавства є актуальними й широко досліджуються в зарубіжній науці.

Метою статті є комплексний аналіз теоретико-правових засад гармонізації як раціонального модусу приведення національного законодавства до міжнародно-правових стандартів.

Виклад основного матеріалу. Доволі часто процеси адаптації, апроксимації, імплементації, відсилки, гармонізації, інкорпорації, імплементації, інтеграції норм міжнародного права у внутрішнє право держави, рецепції, “модельної законотворчості”, стандартизації, формування спеціального правового режиму, процеси трансформації, уніфікації є вкрай схожими чи аналогічними, що обумовлює складність їхнього розмежування та застосування.

З огляду на значну кількість наукових розвідок, що торкаються характеристики різних аспектів зближення національної системи законодавства із нормами міжнародного права, вважаємо за доцільне провести аналіз саме процесу гармонізації національного законодавства із міжнародними правовими стандартами. Підтримуємо позицію С. М. Ратушного, що розвиток національного права у напрямку міжнародними правових стандартів має відбуватися не методом уніфікації, а іншим способом приведення національного законодавства у відповідність з міжнародними правовими стандартами, передусім, методом зближення, або власне гармонізації [11, с. 120].

У контексті світових та євроінтеграційних стремлень нашої держави серед політиків, юристів, науковців й соціуму часто вживається дефініція “гармонізація законодавства”. Бачення сутності, змісту, меж, форм та методів реалізації цього процесу є доволі приблизними, вони лише орієнтують щодо його розуміння. Істотним недоліком цієї ситуації є відсутність у правничій літературі та у нормативно-правових актах України та відповідних міжнародних документах офіційної дефініції цього методу.

Проблему гармонізації національної правової системи України з європейськими стандартами досліджували у своїх працях науковці Н. Бірюкова, Н. Железняк, О. Котляр, М. Куц, В. Лаба, О. Люхтерхандт, Малишева, Ю. Медведєв, П. Рабінович, С. Ратушний, В. Опришко, Ю. Шемшученко, І. Яворська та інші. Разом з тим, певні аспекти цієї проблеми не вивчались повною мірою, позаяк гармонізувати національну правову систему відповідно до міжнародно-правових стандартів потрібно у цілій низці сфер життєдіяльності держави, кожна з яких має певну особливість, специфіку.

Науковці, правники та фахівці з міжнародного права зазначають, що саме “гармонізація” адекватно відображає суть процесу створення гомогенного правового середовища у межах міжнародних (європейських) інтеграційних організацій відповідно до моделей, запропонованих

інститутами ООН, РЕ, ЄС, і є більш поширеною у застосуванні, хоч зміст цієї дефініції тлумачиться по-різному [12, с. 21].

У науковому дискурсі під гармонізацією розуміють “узгодження загальних підходів, концепцій розвитку національних законодавств” [13, с. 75]; “створення загальних правових принципів та окремих рішень” [14, с. 184]; “один із основних напрямів і форм проведення узгодженого правового розвитку держави” [15]; “процес приведення національного законодавства у відповідність до правових систем провідних міжнародних організацій Європи” [16, с. 255].

Підтримуємо позицію О. Люхтерхандта, що дефініція “гармонізація” відображає “узгоджене співіснування й чинність таких норм, як юридичні принципи, комплексні правові інститути, а також окремі юридичні правила і приписи, що походять із різних джерел права”, й одним із визначальних вимірів, у якому реалізується завдання гармонізації, передбачає відносини “між різними системами правопорядку, що є принципово самостійними та існують незалежно одна від одної, наприклад, між правопорядком міжнародного права або європейського і національним правом” [17, с. 57].

У свою чергу, Н. Малишева слушно зауважувала, що під час гармонізації система нижчого рівня (тобто, національне законодавство) може гармонізуватися під систему якісно вищого рівня організації (приміром, ЄС), навіть якщо відповідна держава не є членом цієї інституції утворення. Ця гармонізація не є обов’язковою і пов’язана із необхідністю адаптувати правову систему України до міжнародного права (випереджаюча гармонізація) [18, с. 89].

Основою на теоретичних і практичних дослідженнях з предмету інтеграційних процесів, слід відзначити, що гармонізація національного законодавства адекватно співвідноситься із плано-мірним процесом зближення, узгодження та взаємодії національних правових систем на основі загальних міжнародних правових стандартів (вимог), визначених у межах певного правового простору, що цілеспрямований на узагальнення правових норм (засад) в окремих державах, досягнення несуперечливого національного законодавства, дотримання міжнародних, європейських та національних правових стандартів, усунення юридичних колізій шляхом формування та утвердження єдиної правової політики, спільних юридичних принципів, правил, правових стандартів щодо різних правових систем й передбачає узгоджену діяльність усіх суб’єктів держави, що реалізується у межах їхньої компетенції поетапно й послідовно.

Отже, гармонізація – це універсальний, узагальнюючий та раціональний спосіб приведення національного законодавства у відповідність з міжнародно-правовими стандартами.

Конститутивними методологічними засадами реалізації процесу гармонізації є єдність, завершеність, цілісність, пропорційність, узгодженість та досконалість. Принципами гармонізації є визнання людини найвищою соціальною цінністю, забезпечення прав і свобод людини і громадянина, верховенство права, законність, соціальна спрямованість законотворчості, демократизм, гласність, урахування громадської думки, системність, прогнозованість й наукова обґрунтованість законодавчих рішень тощо [19, с. 553].

Ефективність та результативність правової гармонізації залежить від наявності національно-правового механізму гармонізації, що обумовлюється визначенням її форм, установленням меж, окресленням предмету, етапів (рівнів), методів і засобів проведення процесу гармонізації.

У межах дослідження предметом гармонізації є національне законодавство, відтак, форми та межі гармонізації зумовлені належністю держави до інтеграційної системи. Як правило дослідники відзначають, що гармонізація може здійснюватися як на внутрішньому (національному, внутрішньодержавному) рівні, так і на зовнішньому (міжнародному, міждержавному) рівні.

Національно-правова (внутрішньодержавна) гармонізація забезпечується участю держави у міжнародних правових актах, межі якої визначаються зобов’язаннями сторін (держав-учасниць) цих правових актів, які окреслюють необхідні заходи національно-правової гармонізації. До таких заходів зокрема належить:

1) зміна внутрішнього законодавства або ж формування національного законодавства на основі врахування міжнародних стандартів;

2) удосконалення правових приписів, національної правової ідеології, правосвідомості, правової культури, правових ідей та концепцій, що має наслідком створення унікальних правових систем в окремих державах, адаптованих до міжнародних правових стандартів.

Міжнародно-правова форма гармонізації обумовлюється участю держави у сталих міждержавних об'єднаннях інтеграційного характеру, межі якої окреслюються юридичним статусом міждержавного об'єднання, його належністю до інтеграційної системи, правовим статусом держави у цих інституціях, та визначаються пристосованістю національного законодавства до міжнародних правових стандартів.

Становлення України як правової, демократичної держави та розвиток у ній громадянського суспільства із високим рівнем захисту прав та свобод людини і громадянина обумовлює, впровадження у практику міжнародних правових стандартів тих міжурядових інституцій, членом яких є Україна, та тих, членство в яких прагне набути наша держава. З огляду на правовий статус України у міжнародно-правовому просторі, слід відзначити, що у межах інтеграційних процесів, які здійснюються нині, характерним для нашої держави є як міжнародно-правова гармонізація, зокрема у межах участі України в Організації Об'єднаних Націй, Раді Європи, так і національно-правова (внутрішня) гармонізація у межах відносин “Україна – ЄС”.

Зауважимо, що процес гармонізації законодавства може бути одностороннім і багатостороннім (взаємним). Так, при односторонній гармонізації відбувається узгодження законодавства однієї держави із законодавством і правовими принципами іншої (інших) держави (держав) чи міжнародних міжурядових організацій. Тоді, як при багатосторонній (взаємній) гармонізації усі учасники на узгодженій основі солідарно застосовують заходи щодо зближення, узгодження законодавчих систем, і не тільки виконують гармонізаційні норми щодо видозміни національного внутрішнього законодавства, втім й здійснюють певний вплив на формування системи законодавства відповідної міжнародної міжурядової інституції, що власне й відрізняє багатосторонню гармонізацію від гармонізації в односторонньому порядку.

Більшість українських вчених дотримується позиції, що реалізація гармонізації законодавства у нашій державі визначається однобічним характером. І справді, в умовах євроінтеграційних прагнень України актуальними на сьогодні завданнями є напрацювання чітких ефективних заходів з усунення теперішніх недоліків і наявних колізій у національному законодавстві, поглиблених в умовах тривалих “перманентних реформ” у різних суспільних сферах, що характеризує процес гармонізації національного законодавства як однобічний процес.

Разом з тим, урахувуючи узагальнюючий, тривалий та триваючий характер гармонізації національного законодавства із міжнародними правовими стандартами, а також особливість правовідносин видозмінюватися, набираючи певної нової додаткової якості, шляхом їх розвитку під впливом сучасних тенденцій, модернізації простору, необхідного для прояву позитивних начал, і, насупроти, стримування негативних і анахронічних зв'язків і процесів, вірогідним є те, що і по взаємовідношенню до нашої держави процес гармонізації національного законодавства може набути багатостороннього взаємного характеру, за якого Україна не лиш виконуватиме гармонізаційні норми щодо метаморфози національного законодавства та внутрішнього правопорядку, але й здійснюватиме вплив на формування міжнародної правової системи.

Як нами зауважувалося, гармонізація реалізовується поетапно й послідовно. Певні етапи, рівні, окремі стадії правової гармонізації залежать від отриманих результатів, які досягаються шляхом участі держави у міжнародних правових актах (договорах, угодах, конвенціях, хартіях тощо) чи у міждержавних міжурядових інституціях, організаціях.

Зазвичай, повна гармонізація системи національного законодавства передбачає два основних етапи. Перший етап полягає у попередній взаємодії внутрішньодержавного (національного) законодавства із міжнародними правовими стандартами, тобто визначення зобов'язань держав щодо

структури, сутності та змісту гармонізаційних заходів, які вони повинні застосовувати. Другий етап гармонізації законодавства полягає у входженні держави до міжнародних правових систем у межах єдиного правового простору й у цілковитому зближенні національної правової системи із загально-визнаними нормами та принципами міжнародного права й міжнародними правовими стандартами.

Як стверджують польські експерти, що для держав, які на офіційному рівні визнанні кандидатами до вступу в Європейський Союз, відносини щодо узгодження національного законодавства з правом ЄС – це гармонізація, зміст, етапи, передбачувані результати якої визначаються на договірному рівні. Втім залишається евентуальною правова ситуація, коли національна система законодавства гармонізується під міжнародну (європейську) правову систему, тоді коли відповідна держава не є членом, і навіть кандидатом до вступу в певну міжнародну міжурядову інституцію. Ця держава не має впливу на формування міжнародного права, а лише його виконує та односторонньо змінює національний правовий порядок, тому в цьому випадку слід застосовувати дефініцію “адаптація права” [20, с. 78].

Фундаментальність гармонізації національного законодавства із міжнародними правовими стандартами безпосередньо обумовлюється етапами цієї гармонізації. Дослідниця Н. Пархоменко виокремлює п’ять етапів гармонізації національного законодавства з європейським й міжнародним правом [21, с. 3340]. Зіставляючи та враховуючи предмет цього дослідження, а також особливості процесів модернізації різних суспільних сфер в Україні, пропонуємо виокремити чотири етапи гармонізаційних процесів:

1) етап формування національно-правового механізму (програми) гармонізації законодавства України із міжнародними правовими стандартами. На цьому етапі слід: 1) окреслення питань, що вимагають оновленого правового регулювання; 2) визначити коло міжнародних стандартів щодо яких варто провести гармонізацію; 3) створити матеріально-технічну базу;

2) етап порівняльно-правового аналізу та правової експертизи норм національного законодавства на предмет їх відповідності міжнародним правовим стандартам;

3) етап активної модернізації національного законодавства із урахуванням міжнародних правових стандартів. На цьому етапі варто забезпечити розробку та прийняття нових нормативно-правових актів, внесення змін у чинне національне законодавство, які б максимально відповідали міжнародним правовим стандартам і не порушували унікальності, особливості національної правової системи;

4) етап реалізації гармонізаційних процесів – здійснюється реалізація гармонізованих актів, проводиться оцінка досягнутих результатів.

У процесі гармонізації національного законодавства із міжнародними правовими стандартами слід забезпечити якісний переклад міжнародних правових актів, кваліфіковану підготовку законодавчих положень із урахуванням міжнародних стандартів (законів, підзаконних нормативно-правових актів тощо), системність і цілісність процесу гармонізації, потребу в застосуванні нових законодавчих технологій та форм (комплексні акти, узгоджувальні закони тощо), активну участь судових органів у зближенні правових систем.

Процес гармонізації національного законодавства важливо вибудовувати на засадах аполітизму, зміцнювати відповідною технічною допомогою (проведенням семінарів, навчань; обміном експертами) з метою підвищення рівня професійної правової культури законодавців та інших осіб, задіяних до законотворчого процесу, спосібних до ефективної реалізації приписів міжнародного права, міжнародних правових стандартів ООН, РЕ, ЄС та ініціативних до участі у вирішенні різноманітних проблем у світовому правовому просторі. Дієвим чинником забезпечення незалежності гармонізаційних процесів є контроль відповідних інтеграційних органів (приміром, Європейської комісії за демократію через право (Венеціанська комісія), Європейської комісії Європейського Союзу) за їх реалізацією тощо.

Висновки. Вважаємо, що на національному рівні доцільним є створення органу, відповідального за впровадження в законодавство України норм і стандартів ООН, РЄ, ЄС, діяльність якого би була скоординована згідно з принципом поділу влади в Україні, який був би наділений повноваженнями щодо формування національно-правового механізму (програми) гармонізації національного законодавства, активної модернізації законодавства України, реалізації гармонізаційних процесів та аналізу їхньої ефективності, оптимальності тощо. Запропонований підхід зміг би забезпечити принцип незалежності кожної гілки влади у процесі реформування, удосконалення, досягнення відповідності з міжнародними правовими стандартами тощо.

Звичайно, без запровадження активних та ефективних заходів процес приведення національного законодавства у відповідність із міжнародними стандартами ООН, РЄ, ЄС фактично залишатиметься на рівні декларацій і побажань, а приєднання України до міжнародних правових актів, що закріплюють міжнародні стандарти, матиме радше політичний, а не міжнародно-правовий характер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ратушний С. М. (2008). Деякі теоретичні питання гармонізації національного законодавства із міжнародно-правовими стандартами. *Правове регулювання економіки: збірник наукових праць*. Вип. 8. С. 119–130.
2. Опришко В. Ф. (1998). Теоретичні та практичні аспекти механізму гармонізації законодавства України з міжнародним правом. *Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом* : матеріали науково-практичної конференції (м. Київ, жовтень 1998 р.). Ін-т законодавства Верховної Ради України. К. С. 11–25.
3. Тихомиров Ю. А. (1996). Курс сравнительного правоведения. М.: Норма. 427 с.
4. Марченко М. Н. (2001). Сравнительное правоведение. Общая часть : учеб. для юрид. вузов. М.: Зерцало. 560 с.
5. International Encyclopedia of Comparative Law. N.Y., 1975. VII. Ch. 5. URL: <https://referenceworks.brillonline.com/browse/international-encyclopedia-of-comparative-law-online> (дата звернення: 01.09.2022 р.).
6. Рабінович П. М. (1998). Законодавство України та норми міжнародного права: критерії відповідності. *Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом* : матеріали науково-практичної конференції (Київ, жовтень 1998 р.). К.: Інститут законодавства Верховної Ради України. С. 253–256.
7. Люхтерхандт О. (1998). До проблеми гармонізації законодавства України з Європейською конвенцією про захист прав і основних свобод людини. *Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом* : матеріали наук. матеріали науково-практичної конференції (Київ, жовтень 1998 р.). К.: Інститут законодавства Верховної Ради України. С. 57–63.
8. Малишева Н. Р. (1998). Теоретичні аспекти гармонізації національного законодавства з міжнародним правом. *Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом* : матеріали науково-практичної конференції (Київ, жовтень 1998 р.). К.: Інститут законодавства Верховної Ради України. С. 87–92.
9. Нагребельний В. П. (2004). Гармонізація законодавства. Юридична енциклопедія: В 6 т. Редколегія: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. Т. 6: Т-Я. К.: Українська енциклопедія., С. 553–554.
10. Целень А. (2004). Адаптація польського права до європейського права – засади, інституції і процедури. *Польський референдум і новий устрій Європейського дому: уроки для України*. Фонд “Демократичні ініціативи” (Київ) та Інститут громадських справ (Варшава). С. 76–100.
11. Пархоменко Н. М. (2012). Гармонізація законодавства України з європейським та міжнародним правом: методи, етапи, види. *Часопис Київського університету права*. № 1. С. 338–343.

REFERENCES

1. Ratushnyi S. M. (2008). *Deiaki teoretychni pytannia harmonizatsii natsionalnoho zakonodavstva iz mizhnarodno-pravovymy standartamy*. [Some theoretical issues of harmonization of national legislation with international legal standards]. *Pravove rehuliuвання ekonomiky: zbirnyk naukovykh prats*. Vol. 8. Pp. 119–130 [in Ukrainian].
2. Opryshko V. F. (1998). *Teoretychni ta praktychni aspekty mekhanizmu harmonizatsii zakonodavstva Ukrainy z mizhnarodnym pravom*. [Theoretical and practical aspects of the mechanism of harmonization of Ukrainian legislation with international law]. *Problemy harmonizatsii zakonodavstva Ukrainy z mizhnarodnym*

pravom : materialy naukovo-praktychnoi konferentsii. (m. Kyiv, zhovten 1998 r.). In-t zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. K. Pp. 11–25 [in Ukrainian].

3. Tykhomyrov Yu. A. (1996). *Kurs sravnytelnoho pravovedenya*. [Comparative Law Course]. M.: Norma. 427 p. [in Russian].

4. Marchenko M. N. (2001). *Sravnytelnoe pravovedenye. Obshchaia chast : ucheb. dlia yuryd. vuzov*. [Comparative Law. General part: textbook. for legal universities]. M.: Zertsalo. 560 p. [in Russian].

5. *International Encyclopedia of Comparative Law*. N. Y., 1975. VII. Ch. 5. URL: <https://referenceworks.brillonline.com/browse/international-encyclopedia-of-comparative-law-online> (Accessed: 01.09.2022) [in Ukrainian].

6. Rabinovych P. M. (1998). *Zakonodavstvo Ukrainy ta normy mizhnarodnoho prava: kryterii vidpovidnosti*. [Legislation of Ukraine and norms of international law: criteria of validity]. *Problemy harmonizatsii zakonodavstva Ukrainy z mizhnarodnym pravom* : materialy naukovo-praktychnoi konferentsii (Kyiv, zhovten 1998 r.). K.: Instytut zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. Pp. 253–256 [in Ukrainian].

7. Liukhterkhandt O. (1998). *Do problemy harmonizatsii zakonodavstva Ukrainy z Yevropeiskoiu konventsiieiu pro zakhyst prav i osnovnykh svobod liudyny*. [Before the problem of harmonization of Ukrainian legislation with the European Convention on the protection of the rights and fundamental freedoms of people]. *Problemy harmonizatsii zakonodavstva Ukrainy z mizhnarodnym pravom* : materialy nauk. materialy naukovo-praktychnoi konferentsii (Kyiv, zhovten 1998 r.). K.: Instytut zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. Pp. 57–63 [in Ukrainian].

8. Malysheva N. R. (1998). *Teoretychni aspekty harmonizatsii natsionalnoho zakonodavstva z mizhnarodnym pravom*. [Theoretical aspects of harmonization of national legislation with international law]. *Problemy harmonizatsii zakonodavstva Ukrainy z mizhnarodnym pravom* : materialy naukovo-praktychnoi konferentsii (Kyiv, zhovten 1998 r.). K.: Instytut zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. Pp. 87–92 [in Ukrainian].

9. Nahrebelnyi V. P. (2004). *Harmonizatsiia zakonodavstva*. [Harmonization of legislation.]. Yurydychna entsyklopediia: V 6 t. Redkolehiia: Yu. S. Shemshuchenko (holova redkol.) ta in. T. 6: T-Ya. K.: Ukrainska entsyklopediia. Pp. 553–554 [in Ukrainian].

10. Tsielien A. (2004). *Adaptatsiia polskoho prava do yevropeiskoho prava – zasady, instytutsii i protsedury*. [Adaptation of Polish law to European law – principles, institutions and procedures]. *Polskyi referendum i novyi ustroi Yevropeiskoho domu: uroky dlia Ukrainy*. Fond “Demokratychni initsiatyvy” (Kyiv) ta Instytut hromadskykh sprav (Varshava). Pp. 76–100 [in Ukrainian].

11. Parkhomenko N. M. (2012). *Harmonizatsiia zakonodavstva Ukrainy z yevropeiskym ta mizhnarodnym pravom: metody, etapy, vydy*. [Harmonization of Ukrainian legislation with European and international law: methods, stages, types]. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. No. 1. Pp. 338–343 [in Ukrainian].

Дата надходження: 28.10.2022 р.

Taras Harasymiv

Lviv Polytechnic National University,
Institute law, psychology and innovative education,
Department of Theory of Law and Constitutionalism,
Sc. D., Prof.
taras.z.harasymiv@lpnu.ua
ORCID: 0000-0002-4627-4774

HARMONIZATION AS A RATIONAL MODE OF BRINGING NATIONAL LEGISLATION TO INTERNATIONAL LEGAL STANDARDS

The article presents and analyzes the key theoretical and methodological problems and prospects for the harmonization of national legislation to international legal standards. Four stages of harmonization processes are distinguished: the stage of formation of the national legal mechanism (program) of harmonization of Ukrainian legislation with international legal standards. At this stage, it

is necessary to: 1) outline issues that require updated legal regulation; 2) determine the range of international standards for which harmonization should be carried out; 3) create a material and technical base; the stage of comparative legal analysis and legal examination of norms of national legislation for their compliance with international legal standards; the stage of active modernization of national legislation taking into account international legal standards. At this stage, it is necessary to ensure the development and adoption of new normative legal acts, the introduction of changes in the current national legislation, which would maximally meet international legal standards and not violate the uniqueness and peculiarities of the national legal system; the stage of implementation of harmonization processes – implementation of harmonized acts is carried out, evaluation of the achieved results is carried out.

It is concluded that without the introduction of active and effective measures, the process of bringing national legislation into line with the international standards of the UN, the Council of Europe, the EU will in fact remain at the level of declarations and wishes, and the accession of Ukraine to international legal acts that establish international standards will have a rather political, rather than international legal character.

Key words: state; national legislation; international law; international legal standards; harmonization; legal system; legal norm; interaction; harmonization processes.